

Talang Stockholm

**En handlingsplan för attraktion av
nyckelkompetenser till Stockholmsregionen**

STOCKHOLM
IT REGION

Handlingsplan för attraktion av nyckelkompetens för IKT-sektorn till Stockholmsregionen – Talang Stockholm

Inledning och bakgrund

Projektets syfte är att på kort till medellång sikt säkra tillgången på nyckelkompetenser för it- och tech-sektorn i Stockholmsregionen, genom att bidra till att Stockholm är den mest attraktiva regionen för arbete, för vidareutveckling av kompetens samt för att starta och driva företag.

Uppdraget är projekt inom samverkansorganisationen Stockholm IT Region och dess medlemmar har fungerat som projektets referensgrupp. Projektet är finansierat av Stockholm IT Region samt Länsstyrelsen i Stockholm.

IT-branschen har sedan 15 år tillbaka arbetat aktivt med kompetensförsörjningsfrågan och har under åren genomfört många aktiviteter för att öka intresset för IT och teknik, tex genom information i skolor, studiebesök på företag, utbildning av yrkesvägledare etc. Trots detta kommer det att saknas 70.000 IT-utbildade fram till 2022 enligt branschföreningen IT&Telekomföretagen inom Almega.

Arbetskraftsinvandring kan bidra till att lösa problemen med kompetensförsörjningen och det har också stor betydelse för företag som i sitt internationaliseringsarbete behöver få in både språkkunskaper och kunskap om nya marknader till företaget. Vidare är det ett sätt att rekrytera specialister som helt enkelt inte finns tillgängligt i Sverige

Stockholm IT Region konstaterar också i en rapport att kompetensförsörjningen är den faktor som har störst betydelse för företagets val av region för investeringar. Det innebär att en hög attraktionskraft för nyckelkompetenser och därmed en god kompetensförsörjning är helt centralt för regionens tillväxt.

Sverige anses vara ett attraktivt land och ligger rankad som nummer 5 i Insead Global Talent Report, efter länder Schweiz, Singapore, USA och Norge. Som region ligger Stockholm rankad som nr två efter Zürich, men före Oslo och Köpenhamn. Rapporten konstaterar dock att konkurrensen kommer att hårdna om talanger och vi ser att många regioner arbetar mycket aktivt med att öka sin respektive konkurrenskraft.

Detta dokument är en handlingsplan för vidare arbete att öka Stockholmsregionens attraktionskraft för individer med nyckelkompetens. Dokumentet har inte ambitionen att beskriva problembilden, det finns ett flertal rapporter som beskriver företagets kompetensförsörjningssituation, vikten av att underlätta arbetskraftsinvandring och de negativa effekterna av Migrationsverkets hantering av arbetstillstånd. En förteckning med några av dessa rapporter återfinns i referenslistan i bilaga 3.

Handlingsplanens åtgärdsförslag är framtagna med utgångspunkt från samtal med ett stort antal aktörer inom näringsliv, myndigheter och akademi enligt förteckning i bilaga 2. Samtliga förslag kräver vidare utredning avseende genomförande, legala hinder, kostnad och ekonomiska konsekvenser.

Vi vill dock vara tydliga med att det inte enbart är arbetskraftsinvandring som är lösningen på kompetensförsörjningsproblemet. Det handlar dels om ett fortsatt arbete att intressera unga för teknik och it samt att skapa strukturer för att bibehålla och utveckla kompetens under hela arbetslivet. Det livslånga lärandet är en nödvändighet för många branscher, vilket kommer att ställa krav på utbildningsväsendets omställningsförmåga, liksom vikten av att finna nya finansieringsformer för vidareutbildning mitt i livet.

Sammanfattande problembeskrivning

Enligt intervjuer med arbetsgivare är de största problemområdena följande:

- Svårigheter att hitta talanger för anställningar, både i Sverige och utomlands.
- Snårig process för arbetstillstånd och komplicerat regelverk för anställning av individer från tredje land.
- Bostadssituationen i Stockholmsregionen
- Myndigheters brist på förståelse hur centralt talangattraktion är för företagens tillväxt.

Under intervjuer med övriga aktörer (Universitet, Näringslivsorganisationer, mfl) framhålls sammanfattningsvis följande:

- Brister i tillståndsprocessen och utvisningar medför att Stockholms varumärke skadas.
- Brist i politisk insikt i vikten av talanger och den globala konkurrenssituationen om talanger.
- Många goda exempel och många aktörer engagerade i frågan, men inget tydligt regionalt ansvar.
- Regionen är idag mycket attraktiv, men bostadssituationen och tillståndsprocesserna är besvärliga.

Enligt undersökning, genomförd av Almega och nättidningen "The Local" under 2017 uppger de arbetskraftsinvandrande följande huvudsakliga förbättringsområden:

- Hitta bostad i Stockholm
- Tillståndsprocessen och tillämpningen av regelverken.
- Skola och jobb för medföljande familj

Studenter anger i samma undersökning följande problem:

- Kontakt med företag och tänkbara arbetsgivare
- Att hitta stipendier och ansökningsprocessen för stipendier
- Att hitta bostad

Åtgärdsförslag

1. Kraftsamling

Bakgrund

Många aktörer har identifierat vikten av att attrahera nyckelkompetenser till regionen och bidrar med genomförande av många olika aktiviteter. Det gäller både offentliga aktörer som t ex Invest Stockholm, organisationer som Stockholms Handelskammare och Akademiskt Forum samt företag och företagsorganisationer. Det finns dock ingen samordning, aktiviteterna bygger på organisationers individuella engagemang och det finns inte heller något gemensamt uttalat mål för regionen. För att nå framgång krävs en gemensam kraftsamling från flera aktörer, som alla bidrar i en gemensam satsning.

a) Etablera ett huvudmannaskap och styrgrupp för attraktion av nyckelkompetenser i Stockholmsregionen.

Mål:

Att i januari 2019 ha etablerat en huvudman, styrgrupp och gemensamt uttalade mål för regionens attraktion av nyckelkompetenser.

Beskrivning:

Syftet med huvudmannaskapet är att driva projektet framåt, att koordinera deltagande aktörer och se till att samarbetet fungerar. I huvudmannaskapet ligger ansvar för Stockholmsregionens varumärke avseende talangattraktion samt utveckling och genomförande av regionens strategi för denna.

Huvudmannen är sammankallande i styrgruppen, som består av ledande personer från de aktörer som vill och bör delta i projektet. Arbetet leds för huvudmannens räkning av utsedd projektledare.

Förslag till huvudman är Länsstyrelsen i Stockholm/Region Stockholm, och övriga deltagare bör vara Stockholms Stad, Invest Stockholm, Stockholms Handelskammare, Akademiskt Forum, Svenskt Näringsliv/Almega, samt några företag inom industri och it. Även myndigheter som Migrationsverket, Skatteverket, Tillväxtverket och Svenska Institutet bör delta i styrgruppen.

Tid och kostnadsplan

- Styrgruppen etableras under hösten 2018 och arbetet pågår fram till och med 2020. Utvärdering sker under våren 2021.
- Varje deltagande organisation finansierar eget deltagande och ansvarar för finansiering av egna projekt inom ramen för det gemensamma arbetet. Även samfinansierade projekt förekommer.
- Projektledaren beräknas arbeta ca 50% med projektet.

b) Engagera den högsta politiska ledningen och högsta förvaltningsledningen i regionen.

Utan stöd från den högsta politiska ledningen har projektet svårt att nå framgång. Den politiska ledningen styr uppdrag och prioriteringar till de myndigheter och offentliga aktörer, som är nödvändiga för handlingsplanens genomförande.

Projektet startas med ett runda-bordssamtal med deltagande från högsta politiska ledningen samt högsta ledningen för de aktörer som ingår i Styrgruppen, samt representanter för denna. Syftet med mötet är ge en förståelse för problem som såväl företag som individer upplever och öka engagemanget från alla. Landshövdingen i Stockholms län bjuder in till mötet.

Tid och kostnadsplan

Runda-bordssamtalet genomförs under september – oktober 2018.

2. Talang-visum

Bakgrund

Vi kan konstaterat att behovet av nyckelkompetens inom IT kommer att öka i takt med digitaliseringen, och det gäller inte enbart företag, utan behovet finns i hela samhället, både inom företag och offentliga organisationer.

För att långsiktigt säkra kompetensförsörjningen inom speciella områden bör regeringen tillsätta en utredning om att införa speciella arbetskraftstillstånd för utvalda nyckelkompetenser, sk Talang-visum.

Ett talangvisum innebär att person från utomeuropeiska länder med universitetsexamen från etablerade universitet har rätt att visas i Sverige för att söka arbete under en begränsad tid, förslagsvis 1 år.

Dessa individer skall också ha en förenklad och snabbare hantering av Migrationsverket för arbetstillstånd.

Bland de politiska partierna har Moderaterna sagt sig vara intresserade av att genomföra detta, men det är fortfarande oklart hur övriga partier ställer sig. Regeringen har nyligen annonserat en skärpning av reglerna för arbetskraftsinvandring för utbildad arbetskraft, men säger sig samtidigt ha förståelse för behovet av nyckelkompetenser i företag. Ett speciellt sk talang-visum, innebär ett undantag från ordinarie regelverk, men kan jämföras med det undantag som finns för utländska specialister när det gäller skattelagstiftningen, den så kallade expertskatten.

Mål

Att regeringen under 2019 tillsätter en utredning om förenklad process för arbetstillstånd för personer med relevant högskoleutbildning och specificerad nyckelkompetens.

Beskrivning av projektet

Projektet innebär utarbetande av konkret förslag till utredningsdirektiv, samt relevant opinionsbildning i frågan i form av uppvaktningar, seminarier etc.

Tid- och kostnadsplan

Projektet genomförs i samarbete med näringslivsorganisationer som t ex Svenskt Näringsliv, Almega eller Stockholms Handelskammare. Finansiering av respektive organisations egna medel.

3. One-stop-shop

Bakgrund

Personer som söker arbetstillstånd i Sverige upplever stora svårigheter i kontakter med olika myndigheter och har ofta svårt att förstå vilka myndigheterna som ansvarar för vad. Inte sällan upplevs att man hamnar i en "moment 22"-situation mellan t ex Skatteverket och Migrationsverket.

Det finns flera goda exempel från andra länder, t ex Köpenhamn, där man samlat representanter för relevanta myndigheter på en och samma fysiska plats för att på så sätt underlätta för de sökande. Detta brukar kallas för en "One-stop-shop". På samma plats kan också andra verksamheter med anknytning till arbetskraftsinvandrare finnas tillgänglig.

a) Etablera en fysisk plats i Stockholmsregionen för en "one-stop-shop"

Mål

Våren 2019 ha en fysisk plats i Stockholm för samarbete mellan Skatteverket, Migrationsverket och försäkringskassan samt andra relevanta aktörer.

Beskrivning

Personal från Migrationsverket, Skatteverket och Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, och andra aktörer finns på en och samma fysiska plats enligt modell från International House in Copenhagen. På denna plats kan kompetensinvandrare och arbetsgivare få hjälp med alla tillstånd som krävs och det blir också en naturlig samlingspunkt för utbildningar, företagspresentationer, nätverksmöten och andra aktiviteter.

Platsen bör finnas i en för IT-sektorn naturlig miljö, antingen i centrala Stockholm i anslutning till t ex Epicenter eller liknande platser, alternativt i Kista där många större ICT-företag finns etablerade.

Tid- och kostnadsplan

Utreds vidare.

b) Etablera en plattform för digital ansöknings- och tillståndprocess.

Bakgrund:

Migrationsverket har, liksom andra myndigheter, sedan tidigare ett uppdrag att digitalisera verksamheten, och redan under 2013 arbetade Skatteverket med att utveckla processer för arbetstillstånd.

Det finns idag en väl etablerad plattform, Verksamt.se, som är gemensam för flera myndigheter som är involverade i de processer som handlar om att starta och driva företag. Verksamt hanterar också en hel del andra e-tjänster för olika myndigheter och det borde finnas en möjlighet att använda samma plattform för att också hantera processer för att erhålla arbetstillstånd i Sverige.

Mål:

Vid årsskiftet 2018/2019 ha en plan för en digital plattform för hantering av processer för arbetskraftsinvandring.

Beskrivning

Utred alternativet att utnyttja plattformen Verksamt.se och andra alternativ för hantering av de digitala processerna för arbetskraftsinvandring. Projektet kan startas upp med ett "hackaton" för att få fram nya idéer och processer. Arbetet är utgångspunkt för fortsatt arbete med specificering och implementeringsarbete.

Tid- och kostnadsplan

Båda dessa delprojekt måste utredas ytterligare.

Invest Stockholm har arbetat med frågan med One-stop-shop och föreslås vara projektägare.

4. Projekt Medföljande

Bakgrund

Medföljande partners till kompetensinvandrade personer upplever svårigheter med att få kontakter och jobb i Sverige. Ofta är dessa individer också högutbildade och har stort behov att skapa kontakt med såväl tänkbara arbetsgivare som sociala nätverk.

Stockholms Akademiska Forum har under några år mycket framgångsrikt drivit ett program för partners, Stockholm Dual Career Network, som inte enbart riktar sig till partners till anställda på Universiteten, utan numera också till anslutna företag. Verksamheten, som leds av partner-volontärer, omfattar aktiviteter som t ex utbildning i svenska, regelbundna fika-träffar, karriär-coachning, företagsbesök samt sociala-event. Fokus är på företagskontakter och karriärcoachning – det huvudsakliga syftet är att medlemmarna ska få ett jobb i Sverige som motsvarar deras respektive kvalifikationer. Aktiviteterna är kostnadsfria för de deltagande individerna, men deltagandet gäller enbart partners i anslutna organisationer. Verksamheten har hittills bedrivits som en försöksverksamhet, men har varit mycket lyckosam och har en stark ökad medlemstillströmning.

Idag deltar samtliga universitet i Stockholmsregionen samt 3 – 4 företag. Behovet är sannolikt större, varför projektet skulle behöva skalas upp så att fler företag har möjlighet att delta. Därför föreslås ett projekt med syfte att utveckla denna verksamhet med fokus på företag och universitet i Kista. Kista är valt med utgångspunkt från att det där finns många större IT-företag som anställer många personer från utomeuropeiska länder. Därmed inte sagt att alla aktiviteter måste genomföras i Kista.

Mål

Att under våren 2019 ha startat upp ett nätverk för medföljande till anställda i företag i primärt Kista.

Beskrivning

Verksamheten bör vara en utökning av nuvarande modell, där ansluta företag och organisationer finansierar verksamheten, genom att upplåta lokaler och bidra med ekonomiskt stöd till olika aktiviteter.

Utöver en initial kostnad för uppstart kan kostnaden hållas nere, eftersom verksamheten i första hand leds av volontärer från deltagande företag och deltagarna själva.

En projektledare bör anlitas med start under hösten 2018, som kan ansvara för både nya och tidigare program. Arbetet handlar om att utarbeta detaljerat program, budget, identifiera intresserade företag och individer som på volontärsbasis kan driva verksamheten vidare.

Tid- och kostnadsplan

- Projektet startar under hösten 2018 med att identifiera intresserade företag och organisationer, med målsättning att verksamheten startar under 2019.
- Huvudman för projektet föreslås Stockholms Akademiska Forum i samarbete med Kista Science City/Stockholm It Region (?)
- Projektledare anlitas under 2 – 3 månader under hösten 2018 för att starta upp verksamheten. Alternativt om samarbete med Akademiska Forum, så anlitas en person som på heltid ansvarar för båda nätverken.

5. Projekt Student

Bakgrund

Ca 25% av samtliga studenter som påbörjade en högskoleutbildning kommer från utlandet. År 2017 kom ca 23.000 studenter från utlandet, varav ca hälften kom från länder utanför EU/EES.

Majoriteten av dessa studenter är här på utbytesprogram, men ca 10.000 studenter är sk "free-movers", vilket innebär att de själva har sökt sig till Sverige för att studera. Den största enskilda gruppen kommer från Kina.

Andelen av tredjelandsstudenterna som efter studierna får arbete i Sverige är mycket låg. Enligt Almegas rapport Attrahera och behålla från 2016 är det i genomsnitt enbart 7,7% av tredjelandsstudenterna som beviljats arbetstillstånd efter studier under perioden 2009 – 2014. Enligt samma rapport är ca 75% av studenterna intresserade av att stanna, men upplever hinder framförallt vad gäller kunskap om arbetsmarknaden och kontakt med tänkbara arbetsgivare.

Samma problemområden framkommer även i Almegas och The Locals undersökning från 2017. Vid samtal med representanter för IT-företag håller dessa delvis med. IT-företagen är generellt mycket aktiva på arbetsmarknadsdagar och liknande aktiviteter på alla universitet och säger sig lägga ned mycket tid på att på olika sätt stärka sina respektive varumärken för kommande rekrytering. Dock har de svårt att erbjuda praktikplatser och sommarjobb, utan hänvisar till att de fokuserar på erbjuda master-projekt till studenter i slutfasen av studierna.

Mål

Att öka andelen studenter som får arbete i regionen efter examen, genom att starta ett pilotprojekt som syftar till bättre kontakt mellan studenter och företag.

Beskrivning

Projektet inleds genom att inom ramen för Stockholm IT Region utarbeta en plan för hur kontaktytorna mellan studenter och företag kan öka. Planen kan exempelvis omfatta aktiviteter som företagsbesök, mentorskap, karriärrådgivning etc.

Tid- och kostnadsplan

Projektet genomförs och finansieras av medlemmar i Stockholm IT Region och andra deltagande företag.

Målsättning att starta genomförandet av planen under 2019.